

Raporti vjetor

Observatori për të Drejtat e
Fëmijëve dhe të Rinjve

Tabela e përmbajtjes

Parathënie.....	3
-Destinacionet miqësore të qytetit – WONDER.....	4
-Përmirësimi i llogaridhënies dhe transparencës në nivel të qeverisjes vendore përmes angazhimit qytetar	5
-Zhvillimi i trajnimeve për zbatimin mbarëkombëtar të reformës së Vlerësimit të Aftësisë së Kufizuar (DISABILITY), rifreskimi i moduleve të trajnimit për stafin e vlerësimit të aftësisë së kufizuar të Drejtorive Rajonale, Administratorët Socialë, Mjekët e Familjes dhe Mjekun Specialist të caktuar në/për secilën fushë.	6
-Zhvillimi i Strategjisë së Trajnimit për zbatimin kombëtar të reformës së vlerësimit të DA, përditësimi dhe ofrimi i moduleve të trajnimit për stafin e vlerësimit të aftësisë së kufizuar të Drejtoritë Rajonale të SSS, administratorët socialë, mjekët e familjes dhe specialistët mjekësorë në qarqet e zgjedhura të Tiranës, Durrësit, Elbasanit dhe Korçës shkurt – prill 2022.....	7
-Riintegrimi i qëndrueshëm i qytetarëve shqiptarë që kthehen nga Siria.....	8
-Monitorimi dhe raportimi mbi të drejtat e fëmijëve për politika më të mira	9
- U-Report - Unë jam i ri dhe zëri im ka rëndësi	10
- Arritja e të paprekurve!.....	11
- BE për Barazi Gjinore në Shqipëri	12
- Qesh i ri, Tirana je ti!	13
- Shërbimi i mirë qytetar W.E. i fuqizuar	14
- Dy të premtë në muaj janë RINIA	15
- Wonder - Destinacion miqësor për fëmijët	16
- Adresimi i shkaqeve rrënjësore të diskriminimit ndaj grave në Shqipëri	17
- Qytetarët dhe administrata publike për qeverisje të mirë lokale	18

Parathënie

Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve (Observatori) në Shqipëri është një entitet joqeveritar i themeluar në vitin 2013 si një rrjet i shoqërisë civile që synon të monitorojë situatën e fëmijëve dhe të rinjve në nivel kombëtar dhe strategjik. Degët e Observatorit janë në të gjithë vendin duke pasur dymbëdhjetë ekspertë rajonalë (një në çdo komunë të madhe të vendit). Një staf i kualifikuar dhe me përvojë i vendosur pranë çdo lokaliteti na jep mundësinë të monitorojmë situatën e fëmijëve dhe të rinjve dhe çështjet e të drejtave deri në nivel lokal. Misioni ynë është të sigurojmë dinjitetin dhe mirëqenien e fëmijëve dhe të rinjve në të gjithë Shqipërinë përmes vëzhgimit, hulumtimit dhe analizës, komunikimit dhe avokimit; bashkëpunimi me aktorë/institucione të tjera; dhe angazhimi në fushata ndërgjegjësimit dhe edukimi publik. Nëpërmjet përfaqësuesve të tij në nivel rajonal dhe në bashkëpunim me njësitë e qeverisjes vendore në komuna, Observatori mbledh informacione statistikore nga të dhënat administrative të shëndetësisë, arsimit, mbrojtjes sociale dhe autoriteteve të tjera lokale. Duke përdorur softuerin DevInfo, pasuria e informacionit statistikor konsolidohet në një bazë të dhënash të disponueshme në internet në: <http://observator.org.al/odf2/qarqeten.html>. Deri më tani, baza e të dhënave e ofruar nga Observatori ka shërbyer si një burim unik informacioni në hartimin e një sërë ndërhyrjesh në nivel kombëtar dhe lokal nga institucione të ndryshme publike dhe OJQ, si dhe ka shërbyer në planet e ndryshme strategjike të institucioneve të ndryshme ndërkombëtare dhe kombëtare. Duke përdorur këto të dhëna të marra nga institucione të ndryshme në nivel qendror dhe lokal, Observatori ka kryer monitorime dhe vlerësime të ndryshme mbi situatën e fëmijëve dhe të rinjve në vend, duke kontribuar në hartimin e planeve të veprimit për fëmijët dhe të rinjtë në nivel kombëtar dhe lokal. Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve – Raporti Vjetor 2021 fq. 4 Një kontribut i rëndësishëm i pranisë së Observatorit 3në terren është aftësia e tyre për të avokuar me autoritetet qeveritare për të zgjeruar masat qendrore dhe lokale për të adresuar nevojat e fëmijëve dhe të rinjve në vend. Gjatë këtyre 7 viteve, Observatori ka qenë një nga iniciatorët dhe mobilizuesit e krijimit dhe fuqizimit të rrjetit "Zëri i të Rinjve", duke mundur adresimin e politikave lokale për të rinjtë si dhe mbështetjen e aktiviteteve kombëtare dhe ndërkombëtare me dhe për të rinjtë. Observatori është subjekti i nëntë 3dhe i vetëm në Shqipëri që ka ngritur zërin dhe ka ndërmarrë katër vjet 3angazhim intensiv për të bërë publike çështjen e martesave të të miturve për të shpëtuar jetën e vajzave dhe djemve; Duke ngritur zërin nga nismat për ndërgjegjësimin në nivel lokal, në vëmendjen dhe politikën e pushtetit qendror, duke e bërë atë pjesë të tryezave të diskutimit me përfaqësues të ministrive të linjës.

Destinacionet miqësore të qytetit – WONDER

Gjatë vitit 2022, projekti **WONDER** ka bërë përparim të dukshëm drejt objektivit të tij kryesor destinacioneve në rajonin Adriatik-Jon përmes një qasjeje miqësore për fëmijët. Projekti është i fokusua dhe ofertës turistike për familjet dhe fëmijët, duke zhvilluar metoda të reja dhe inovative pjesëmarrëse në Një nga arritjet më të rëndësishme gjatë vitit 2022 ishte **përgatitja e Planit të Veprimit WONDER**, i cili përmbledh veprimet dhe strategjitë që qytetet pjesëmarrëse duhet të ndjekin për t'u bërë "Destinacione miqësore për fëmijët". Ky dokument strategjik u ndërtua në bashkëpunim me aktorë të ndryshëm lokalë dhe rajonalë dhe shërben si një udhërrëfyes për vendimmarrësit dhe ofruesit e shërbimeve turistike.

Në të njëjtën kohë, janë hedhur bazat për krijimin e **Rrjetit Transnacional WONDER të Destinacioneve Miqësore për Fëmijët**, duke përfshirë institucionet arsimore, organizatat e shoqërisë civile, autoritetet publike dhe sektorin privat (përfshirë ndërmarrjet në turizëm). Ky rrjet synon të ndërtojë një identitet të përbashkët për turizmin miqësor për fëmijët në rajon dhe të promovojë shkëmbimin e praktikave të mira midis aktorëve vendas dhe ndërkombëtarë.

Projekti zbatoi një qasje të dyfishtë: **nga lart-poshtë**, përmes përfshirjes aktive të autoriteteve lokale në vendimmarrjen dhe planifikimin strategjik; dhe **nga poshtë-lart**, përmes angazhimit të fëmijëve, qytetarëve, shoqërisë civile, sektorit të biznesit dhe medias. Kjo qasje e kombinuar ka mundësuar zhvillimin e një metode të re për ndërtimin e destinacioneve që respektojnë dhe përfshijnë nevojat e fëmijëve, si banorëve ashtu edhe vizitorëve.

Përmes këtyre ndërhyrjeve, gjatë vitit 2022 u bë e mundur forcimi i bashkëpunimit lokal dhe ndërkombëtar, rritja e ndërgjegjësimit për rëndësinë e turizmit miqësor për fëmijët dhe hedhja e themeleve për një markë të përbashkët në rajonin Adriatiko-Jon për destinacionet që përqafojnë këtë filozofi gjithëpërfshirëse.

Përmirësimi i llogaridhënies dhe transparencës në nivel të qeverisjes vendore përmes angazhimit qytetar

Gjatë muajve janar – shkurt 2022, Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve ka zbatuar një iniciativë me fokus promovimin e qeverisjes së mirë dhe forcimin e ndërveprimit midis qytetarëve dhe administratës publike në nivel lokal. Projekti u zbatua në kuadër të platformës rajonale WEBER (Western Balkans Enabling Project for Civil Society Monitoring of Public Administration Reform), me mbështetjen e Institutit për Demokraci dhe Ndërmjetësim (IDM).

Kjo ndërhyrje synonte forcimin e përfshirjes së qytetarëve në proceset lokale të vendimmarrjes dhe përmirësimin e transparencës, llogaridhënies dhe bashkëpunimit midis institucioneve lokale dhe komunitetit në bashkitë e Peshkopisë dhe Tiranës. Aktivitetet e zbatuara u fokusuan në krijimin e hapësirave për dialog konstruktiv dhe ndërveprim të drejtpërdrejtë midis qytetarëve (veçanërisht të rinjve dhe grupeve të marginalizuara) dhe përfaqësuesve të administratës publike.

Në kuadër të projektit, u zhvilluan sa vijon:

Tryeza konsultative dhe diskutime të hapura me përfaqësues të komunave, zyra të shërbimeve sociale, njësive administrative dhe qytetarëve aktivë;

Vëzhgimet në terren dhe mbledhja e të dhënave nga komuniteti mbi perceptimin e shërbimeve publike dhe vlerësimin e pjesëmarrjes së qytetarëve në proceset vendimmarrëse;

Promovimi i praktikave të qeverisjes së hapur, duke përdorur metoda pjesëmarrëse për të identifikuar boshllëqet në komunikimin administratë-qytetar dhe propozimin e mekanizmave konkretë për përmirësim.

Një aspekt thelbësor i këtij projekti ishte krijimi i urave të reja të bashkëpunimit midis institucioneve lokale dhe aktorëve të shoqërisë civile, duke nxitur një qasje të re ndaj përfshirjes së qytetarëve në formulimin, monitorimin dhe vlerësimin e politikave publike lokale.

Rezultatet e arritura përfshijnë:

Ndërtimi i një dialogu të strukturuar në dy komuna midis qytetarëve dhe administratës publike;

Identifikimi i sfidave konkrete në qeverisjen vendore, që lidhen me mungesën e mekanizmave të informacionit, transparencës dhe llogaridhënies;

Rekomandime të përbashkëta për të përmirësuar komunikimin publik, transparencën e vendimeve dhe forcimin e pjesëmarrjes së komunitetit, veçanërisht të të rinjve dhe grupeve vulnerabël.

Ky projekt konsolidoi më tej rolin e Observatorit si një aktor me ndikim në përmirësimin e demokracisë lokale dhe nxitjen e pjesëmarrjes qytetare në proceset politike dhe administrative. Përmes qasjes së tij gjithëpërfshirëse dhe fokusit në komunitet, Observatori ka kontribuar në rritjen e ndjeshmërisë institucionale ndaj nevojave të qytetarëve dhe krijimin e një mjedisi më të favorshëm për qeverisje të përgjegjshme dhe transparente.

Zhvillimi i trajnimeve për zbatimin mbarëkombëtar të reformës së vlerësimit të aftësisë së kufizuar (KA), rifreskimi i moduleve të trajnimit për stafin e vlerësimit të aftësisë së kufizuar të Drejtorive Rajonale, Administratorët Socialë, Mjekët e Familjes dhe Mjekun Specialist të caktuar në/për secilën fushë

Gjatë vitit 2022, Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve ka zbatuar një nga angazhimet më të rëndësishme në fushën e forcimit të kapaciteteve të sistemit shëndetësor dhe social në Shqipëri, në kuadër të projektit "Shpërndarja e moduleve të trajnimit për stafin e vlerësimit të aftësisë së kufizuar". Ky projekt u zhvillua si pjesë e Projektit për Modernizimin e Mbështetjes Sociale (SAMP), mbështetur nga Banka Botërore dhe Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale (MSHMS), dhe synonte rritjen e efikasitetit dhe cilësisë së vlerësimit të aftësisë së kufizuar sipas modelit bio-psiko-social në qarqet e Lezhës, Shkodrës dhe Vlorës.

Aktivitetet e kryera përfshijnë përgatitjen dhe ofrimin e moduleve të specializuara të trajnimit për grupe të ndryshme profesionale, duke përfshirë mjekët dhe specialistët e familjes, punonjësit socialë, administratorët lokalë dhe anëtarët e komiteteve të vlerësimit. Trajnimet u zhvilluan në dy forma – online dhe me pjesëmarrje fizike – dhe u mbështetën nga një plan pune i detajuar i hartuar në bashkëpunim me palët partnere, duke përfshirë Operatorin e Shërbimit Shëndetësor dhe Drejtoritë Rajonale të SHSHSH-së.

Gjatë periudhës së implementimit korrik-nëntor 2022, gjithsej 14 grupe trajnimi u organizuan në rrethet përkatëse, ku secili grup ndoqi dy sesione (një online dhe një fizike). Modulet mbuluan tema të tilla si: kuadri ligjor dhe institucional për personat me aftësi të kufizuara, udhëzimet e reja për vlerësimin e fëmijëve dhe të rriturve, përdorimi i Klasifikimit Ndërkombëtar të Funkcionimit (ICF) dhe përgatitja e profileve bio-psiko-sociale me format përkatëse.

Një aspekt thelbësor i këtij projekti ishte edhe procesi i vlerësimit të trajnimeve. Observatori kreu një analizë të detajuar të cilësisë së trajnimeve, duke marrë parasysh performancën e trajnuesve, përfshirjen e pjesëmarrësve, sfidat e identifikuara, reagimet nga terreni dhe rekomandimet për përmirësime të mëtejshme.

Rezultatet e këtij projekti tregojnë një angazhim të qartë për forcimin e sistemeve lokale dhe përmirësimin e shërbimeve të ofruara për personat me aftësi të kufizuara në Shqipëri. Përmes këtij angazhimi, Observatori kontribuoi në zbatimin e reformave kombëtare në fushën e mbështetjes sociale dhe vendosi një standard të ri në ofrimin e trajnimit ligjor dhe praktik për profesionistët në sektorët përkatës.

Zhvillimi i Strategjisë së Trajnimit për zbatimin kombëtar të reformës së vlerësimit të DA, përditësimi dhe ofrimi i moduleve të trajnimit për stafin e vlerësimit të aftësisë së kufizuar të Drejtorive Rajonale të SSS, administratorët socialë, mjekët e familjes dhe specialistët mjekësorë në qarqe të zgjedhura të Tiranës, Durrësit, Elbasanit dhe Korçës

Gjatë vitit 2022, Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve ka luajtur një rol kyç në mbështetjen e reformës kombëtare të vlerësimit të aftësisë së kufizuar në Shqipëri, përmes një angazhimi të strukturuar dhe të gjerë. Në kuadër të Projektit të Modernizimit të Mbështetjes Sociale (SAMP), i financuar nga Banka Botërore dhe në partneritet me Ministrinë e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale (MSHMS), Observatori u kontraktua për të zhvilluar një strategji kombëtare trajnimi, të shoqëruar me një plan veprimi të detajuar, dhe për të përditësuar dhe vendosur modulet e trajnimit për rrjetin ekzistues të vlerësimit të aftësisë së kufizuar.

Projekti u fokusua në krijimin e një baze të qëndrueshme për përgatitjen profesionale të stafit të angazhuar në procesin e vlerësimit të aftësisë së kufizuar në katër rajone prioritare: Tiranë, Durrës, Elbasan dhe Korçë. Objektivi kryesor nuk ishte vetëm transferimi i njohurive për modelin bio-psiko-social dhe qasjen multidisiplinare ndaj vlerësimit, por edhe ndërtimi i një mekanizmi të brendshëm dhe të qëndrueshëm që garanton trajnim të vazhdueshëm për profesionistët përkatës gjatë zbatimit të reformës në nivel kombëtar.

Strategjia e trajnimit e hartuar nga Observatori parasheh krijimin e një njësie të specializuar trajnimi në kuadër të Shërbimeve Sociale Shtetërore (SSS), duke përfshirë zhvillimin e përmbajtjeve të përditësuara të trajnimit, përcaktimin e strukturës së trajnimeve dhe modalitetet e zbatimit të tyre, si dhe elemente të vlerësimit dhe analizës së rezultateve në vijim. Strategjia bazohet në praktikat më të mira ndërkombëtare dhe synon të ndërtojë kapacitete teknike dhe institucionale për një zbatim efektiv të modelit të ri të vlerësimit.

Ndër aktivitetet kryesore të zbatuara gjatë periudhës shkurt – maj 2022, përfshijnë: zhvillimin e një kalendari trajnimi, përgatitjen dhe finalizimin e moduleve të trajnimit, organizimin e sesioneve njëditore në rrethet përkatëse dhe shpërndarjen e materialeve orientuese për përdorim të mëtejshëm. Gjithashtu, u krye një proces vlerësimi gjithëpërfshirës mbi efektivitetin e trajnimeve, performancën e trajnerëve dhe angazhimin e pjesëmarrësve, me qëllim përmirësimin e vazhdueshëm të metodologjisë dhe përmbajtjes së trajnimit.

Përmes këtij angazhimi, Observatori forcoi pozicionin e tij si një institucion mbështetës i reformave sociale dhe si një partner i besueshëm për institucionet publike. Rezultatet e këtij projekti kontribuan drejtpërdrejt në përgatitjen profesionale të aktorëve kryesorë në sektorin e shëndetësisë dhe mirëqenies sociale, duke siguruar zbatimin gradual, të koordinuar dhe të qëndrueshëm të reformës së vlerësimit të CAP në Shqipëri.

Riintegrimi i qëndrueshëm i qytetarëve shqiptarë që kthehen nga Siria

Gjatë vitit 2022, Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve ka vijuar angazhimin e tij në zbatimin e programit kombëtar për riintegrimin e qëndrueshëm të grave dhe fëmijëve shqiptarë të kthyer nga zonat e konfliktit në Siri. Programi zbatohet në partneritet me Institutin për Demokraci dhe Ndërmjetësim dhe Qendrën e Grave për Zhvillim dhe Kulturë, me mbështetjen e Fondit Global për Angazhimin dhe Qëndrueshmërinë e Komunitetit, dhe nën koordinimin e Qendrës Kombëtare për Luftën kundër Ekstremizmit të Dhunshëm.

Gjatë vitit, vëmendje e veçantë iu kushtua forcimit të kapaciteteve të profesionistëve të vijës së parë përmes cikleve të trajnimit që përfshijnë punonjës socialë, psikologë, edukatorë dhe oficerë të policisë në komunitet. Këto trajnime u fokusuan në identifikimin e hershëm të rasteve në rrezik radikalizimi, referimin efektiv dhe ofrimin e mbështetjes së duhur psikosociale për të kthyerit dhe familjet e tyre.

Në nivel lokal, programi kontribuoi në forcimin e mekanizmave të bashkëpunimit ndërinstytucional përmes aktivizimit të Këshillave Vendorë të Sigurisë Publike dhe përmirësimit të protokolleve për menaxhimin e rasteve. Sesione informimi dhe avokimi u organizuan gjithashtu me autoritetet lokale për përfshirjen e masave kundër ekstremizmit të dhunshëm në planet lokale të zhvillimit.

Për të mbështetur integrimin e komunitetit dhe për të ndërtuar një mjedis gjithëpërfshirës, u zhvilluan aktivitete sociale, arsimore dhe kulturore, të tilla si kurse profesionale, programe pune praktike dhe mbështetje për iniciativat komunitare që promovojnë dialogun dhe kohezionin social. Fëmijët dhe të rinjtë morën pjesë në aktivitete edukative dhe sportive që synojnë forcimin e ndjenjës së përkatësisë dhe përfshirjes.

Ndërhyrjet janë shtrirë në disa bashki të vendit si Tiranë, Shkodër, Kukësi, Librazhdi dhe Kavaja, si dhe në zonat kufitare si Postriba, Prespa dhe Dropulli, duke mundësuar përshtatjen e qasjeve në përputhje me nevojat dhe specifikat e komuniteteve pritëse.

Programi paraqet një model të suksesshëm bashkëpunimi midis institucioneve publike, shoqërisë civile dhe partnerëve ndërkombëtarë, duke demonstruar rëndësinë e një qasjeje të integruar dhe të qëndrueshme, të bazuar në të drejtat e njeriut, në procesin e riintegritimit dhe në parandalimin e ekstremizmit të dhunshëm.

Monitorimi dhe raportimi mbi të drejtat e fëmijëve për politika më të mira

Gjatë vitit 2022, Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve, në bashkëpunim me UNICEF-in, vazhdoi përpjekjet për të forcuar përdorimin e të dhënave në hartimin, zbatimin dhe monitorimin e politikave publike për fëmijët dhe të rinjtë, duke theksuar rëndësinë e analizave statistikore të kuptueshme dhe të përdorshme në nivele të ndryshme të vendimmarrjes.

Një nga arritjet kryesore ishte mbështetja e ofruar për Institutin e Statistikave (INSTAT) në përpunimin dhe analizën e të dhënave nga sondazhi EU-SILC 2021, me qëllim përditësimin e Indeksit të Privimit Material dhe Social të Fëmijëve. Paralelisht, Observatori zhvilloi dokumente shpjeguese dhe organizoi takime teknike me përfaqësues të institucioneve të mbrojtjes sociale dhe aktorë të tjerë për të promovuar kuptimin dhe përdorimin e këtij indeksi në politikat sociale dhe programet mbështetëse për fëmijët në nevojë. Analiza e të dhënave të detajuara nga viti 2021 krijoi mundësinë për të eksploruar dimensione të reja të varfërisë së fëmijëve në kontekstin shqiptar.

Në nivel lokal, mbështetja e Observatorit për nismën "Bashkia Miqësore për Fëmijët" u përqendrua në komunën e Korçës, përmes asistencës teknike në përgatitjen dhe monitorimin e Planit Lokal për të Drejtat e Fëmijëve 2023–2025. Janë mbajtur trajnime me strukturat ndërsektoriale të komunës dhe është aktivizuar forumi i këshillimit të fëmijëve dhe adoleshentëve për të garantuar pjesëmarrjen e drejtpërdrejtë të fëmijëve në procesin e planifikimit lokal. Përfshirja e fëmijëve dhe prindërve nga komunitetet më të marginalizuara ka ndihmuar në krijimin e një plani më të përgjegjshëm ndaj diversitetit dhe barazisë. Në këtë kuadër janë hartuar edhe instrumente për monitorimin dhe raportimin mbi zbatimin e planit vendor.

Gjatë vitit 2022, një tjetër zhvillim i rëndësishëm ishte nisja e bashkëpunimit me Fakultetin e Shkencave Sociale të Universitetit të Tiranës për të ndërtuar kapacitete të qëndrueshme në fushën e monitorimit dhe vlerësimit të politikave sociale. U shqyrtua përmbajtja e lëndës "Vlerësimi i Programeve dhe Politikave" dhe u organizuan sesione interaktive me studentë, politikëbërës dhe përfaqësues të organizatave, me qëllim promovimin e një kulture të bazuar në të dhëna dhe prova në vendimmarrje.

Pas angazhimit për përmirësim të vazhdueshëm institucional, Observatori ndërmoi një plan të brendshëm për zhvillimin e kapaciteteve, të bazuar në gjetjet e një mikrovlerësimi organizativ. Procedurat e auditimit të brendshëm dhe qeverisjes u përmirësuan, si dhe masat për mbrojtjen nga shfrytëzimi dhe abuzimi seksual u forcuan, përmes politikave të përditësuara, ndërgjegjësimit dhe përfshirjes aktive të stafit dhe partnerëve në zbatimin e tyre.

U-Report - Unë jam i ri dhe zëri im ka rëndësi

Gjatë vitit 2022, Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve, në partneritet me UNICEF-in, vazhdoi zbatimin e platformës dixhitale U-Report, një mekanizëm i rëndësishëm për fuqizimin e pjesëmarrjes së të rinjve në proceset vendimmarrëse dhe për monitorimin e zbatimit të politikave rinore në Shqipëri. U-Report ka shërbyer si një mjet inovativ që u mundëson të rinjve dhe adoleshentëve të shprehin mendimet e tyre drejtpërdrejt, përmes sondazheve të shkurtra të shpërndara në kanale digjitale, duke kontribuar në hartimin dhe përshtatjen e politikave që ndikojnë në jetën e tyre.

Në vitin 2022, U-Report ka luajtur një rol thelbësor në procesin e hartimit dhe konsultimit të **Strategjisë Kombëtare të Rinisë 2022-2029**, duke siguruar që perspektivat e të rinjve të pasqyrohen në dokumentin strategjik. Kjo strategji, e para që përfshin një shtyllë të dedikuar për pjesëmarrjen aktive të të rinjve, ka gjetur në U-Report një platformë të besueshme për përfshirjen sistematike të zërit të tyre në proceset publike.

Observatori ka ndërmarrë hapa konkretë për të zgjeruar përdorimin e U-Report në nivel kombëtar, përmes promovimit të platformës në shkollat e mesme publike dhe përfshirjes së strukturave të përfaqësimit të të rinjve, siç janë Qeveritë Studentore. Në bashkëpunim me Ministrinë e Arsimit dhe Sportit, janë organizuar sesione informuese dhe aktivitete tërheqëse për të promovuar përdorimin e platformës nga vetë të rinjtë.

Gjithashtu, është investuar në përmirësimin e **infrastrukturës teknike** të platformës, lehtësimin e aksesit përmes rrjeteve sociale si Instagram, dhe rritjen e ndërveprimit me të rinjtë aty ku ata janë më aktivë. Si pjesë e një strategjie të re për komunikimin dixhital, është forcuar prania e U-Report në rrjetet sociale, veçanërisht në Facebook, duke e kthyer atë në një burim të vazhdueshëm informacioni dhe diskutimi për tema që shqetësojnë të rinjtë.

Një tjetër arritje e rëndësishme ishte forcimi i bashkëpunimit me operatorët celularë për të promovuar platformën përmes mesazheve SMS, duke siguruar përfshirjen e të rinjve që kanë qasje të kufizuar në internet ose mjete teknologjike.

Falë këtyre përpjekjeve, gjatë vitit 2022 pati një rritje të ndjeshme të numrit të të rinjve të angazhuar përmes U-Report, si dhe përmirësim të cilësisë së të dhënave të mbledhura, të cilat u përdorën për të informuar zhvillimin e politikave rinore në nivel kombëtar dhe lokal. Kjo tregon potencialin e platformës si një instrument për demokraci pjesëmarrëse dhe fuqizimin e të rinjve në shoqëri.

Arritja e të paprekurve!

Gjatë vitit 2022, Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve, në bashkëpunim me UNICEF-in, nisi zbatimin e ndërhyrjes dymbëdhjetë mujore "**Arritja e të Paarriturve – Faza 2**", një projekt që synon fuqizimin e fëmijëve dhe të rinjve në situata të cënueshme duke adresuar drejtpërdrejt faktorët që çojnë në përjashtimin e tyre nga arsimit dhe zhvillimi. Duke u bazuar në përvojat e nismës së mëparshme "Çdo fëmijë në shkollë", projekti përfaqëson një qasje gjithëpërfshirëse që kombinon identifikimin e hershëm, përfshirjen arsimore, mbështetjen sociale dhe përdorimin e teknologjisë.

Ndërhyrja u organizua rreth tre shtyllave kryesore: **forcimi i mbështetjes financiare për fëmijët jashtë shkollës, parandalimi dhe përgjigjja ndaj të rinjve jashtë arsimit dhe punës (NEET) dhe promovimi i të mësuarit përmes teknologjisë**, duke përdorur platformën inovative **Akelius** për mësimin e gjuhës angleze.

Nën shtyllën e parë, gjatë vitit 2022, u hartuan instrumente për zgjerimin e skemës së bursave për fëmijët jashtë sistemit arsimor dhe u ndërtua një kornizë bashkëpunimi me autoritetet lokale për të lehtësuar aksesin në ndihmë financiare. Mbi 900 fëmijë potencialisht të përfshirë në skemë u identifikuan, ndërsa u zhvilluan trajnime për zyrtarët lokalë për të forcuar zbatimin e programit dhe ndërgjegjësimin e komunitetit për të drejtën e arsimit për të gjithë.

Shtylla e dytë e projektit adresoi nevojat e **të rinjve NEET**, përmes një modeli pilot të zbatuar në Bashkinë e Elbasanit. Projekti hartoi një **rregullator bashkëpunimi ndërinstytucional**, duke përcaktuar rolet e institucioneve kyçe si shkollat, zyrat e punësimit, qendrat komunitare dhe strukturat e mbrojtjes sociale. U organizuan takime me aktorë lokalë dhe kombëtarë për të adresuar sfidat e fragmentimit të shërbimeve dhe për të promovuar ndërtimin e një sistemi të integruar që mund të përsëritet në komuna të tjera.

Shtylla e tretë u fokusua në **përdorimin e teknologjisë në procesin e të mësuarit**, veçanërisht përmes platformës Akelius. Në vitin 2022 filloi trajnimi i mësuesve 9-vjeçarë për përdorimin e platformës dhe përgatitjen e shkollave për adoptimin e metodës së "mësimin të përzier". Kjo platformë u bë një mjet i vlefshëm për fëmijët në rrezik përjashtimi, duke ofruar mësim të personalizuar, të aksesueshëm edhe jashtë klasës dhe duke kontribuar në zvogëlimin e ndarjes digjitale.

Rezultatet e vitit 2022 hodhën themelet për ndikim të qëndrueshëm në vitin e ardhshëm. Projekti forcoi modelet e bashkëpunimit institucional, hapi rrugën për zgjerimin e skemës së bursave dhe kontribuoi në përmirësimin e cilësisë së të mësuarit përmes teknologjisë. Ndërhyrja dëshmoi se përfshirja e fëmijëve dhe të rinjve të marginalizuar kërkon një qasje të shumëanshme, me një angazhim për barazi dhe inovacion në sistemin arsimor.

BE për Barazi Gjinore në Shqipëri

Si pjesë e angazhimit të tij për avancimin e barazisë gjinore dhe forcimin e mekanizmave lokalë për të parandaluar dhe adresuar dhunën me bazë gjinore, gjatë vitit 2022 Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve ka zbatuar një projekt të rëndësishëm në bashkëpunim me UNFPA dhe financuar nga Bashkimi Evropian. Qëllimi i këtij projekti ishte promovimi i qasjeve gjithëpërfshirëse, të ndjeshme ndaj gjinisë dhe të bazuara në të dhëna në planifikimin dhe buxhetimin lokal, duke forcuar kapacitetet e institucioneve publike dhe shoqërisë civile në disa komuna prioritare.

Projekti u fokusua në disa drejtime kryesore: (1) fuqizimi i bashkive dhe aktorëve lokalë për të integruar barazinë gjinore në politikat dhe shërbimet e tyre, (2) ndërtimi i kapaciteteve të organizatave të shoqërisë civile dhe rrjeteve komunitare për të monitoruar zbatimin e angazhimeve gjinore dhe (3) rritja e ndërgjegjësimit midis komuniteteve, veçanërisht të rinjve dhe burrave/djemve, për të kontribuar në thyerjen e normave patriarkale dhe nxitjen e një kulture respekti dhe barazie.

Observatori ka zhvilluar një sërë trajnimesh dhe seminaresh për profesionistë nga institucionet lokale, duke përfshirë punonjësit komunalë, zyrtarët e ndihmës ekonomike, koordinatorët lokalë të barazisë gjinore, zyrtarët e mbrojtjes së fëmijëve, si dhe përfaqësues të zyrave të arsimit dhe shëndetit publik. Këto trajnime janë fokusuar në zbatimin praktik të parimeve të planifikimit dhe buxhetimit të ndjeshëm ndaj gjinisë, përdorimin e të dhënave për monitorimin e shërbimeve, si dhe mekanizmat për referimin dhe mbrojtjen e grave dhe vajzave në situata dhune.

Gjithashtu, përmes projekteve pilot në komuna të përzgjedhura, Observatori ka ndihmuar grupet vendimmarrëse në hartimin e planeve të zhvillimit lokal të orientuar drejt gjinisë, duke analizuar nevojat dhe prioritetet e grave dhe burrave, djemve dhe vajzave në komunitet. Fushatat ndërgjegjësuere të komunitetit janë zhvilluar, në bashkëpunim me rrjetet e të rinjve dhe të rinjve, për të adresuar diskriminimin gjinor, stereotipet dhe dhunën me bazë gjinore, si dhe për të inkurajuar përfshirjen më të madhe të burrave dhe djemve në zgjidhjen e këtyre çështjeve.

Qesh rini, Tirana je ti

Projekti "**Laugh Youth, Tirana je ti!**" u zhvillua në kuadër të Programit Kombëtar të Rinisë dhe në mbështetje të nismës së Bashkisë së Tiranës si Qyteti Evropian i Rinisë për vitin 2022. Fokusi i projektit ishte fuqizimi i të rinjve të moshës 15-29 vjeç dhe rritja e pjesëmarrjes së tyre në proceset vendimmarrëse lokale, si dhe përmirësimi i aksesit në informacion dhe shërbime rinore në territorin e Bashkisë së Tiranës.

Në kuadër të projektit u identifikua nevoja për një mjet funksional dhe gjithëpërfshirës që ndihmon të rinjtë të informohen për shërbimet që u ofrohen në çdo njësi administrative të Bashkisë. Për këtë qëllim është hartuar **Harta e Shërbimeve Rinore në Bashkinë e Tiranës**, një dokument që përmbledh informacionin kryesor mbi mundësitë për angazhim, mbështetje dhe pjesëmarrje të të rinjve në të gjitha zonat urbane dhe rurale të kryeqytetit.

Harta u zhvillua në bashkëpunim me stafin e Bashkisë së Tiranës, përmes **takimeve konsultative**, ku u diskutuan format e digjitalizimit të informacionit dhe integrimi i tij në portalin OpenData të Bashkisë. Ky integrim synon të sigurojë që informacioni të jetë i aksesueshëm në një mënyrë të qëndrueshme dhe transparente, duke e bërë më të lehtë për të rinjtë të gjejnë dhe përdorin shërbimet që u ofrohen. Gjithashtu, **u organizuan 5 sesione informuese në shkollat e mesme publike të Tiranës**, ku të rinjtë u njohën me hartën dhe u inkurajuan të kontribuonin me sugjerime dhe të marrin pjesë në monitorimin e cilësisë dhe funksionimit të këtyre shërbimeve. Kjo qasje interaktive kontribuoi në rritjen e ndërgjegjësimit dhe pjesëmarrjes aktive të tyre në jetën e komunitetit dhe proceset politike lokale. Projekti gjithashtu kontribuoi në fuqizimin e përdorimit të platformës **U-Report**, një mjet inovativ i mbështetur nga UNICEF-i për të mbledhur mendimin e të rinjve për çështje të ndryshme sociale dhe politike. Kjo platformë u përdor si një kanal për të dëgjuar zërin e të rinjve dhe për të ndërtuar një urë midis tyre dhe institucioneve publike.

Rezultatet e arritura:

- Hartimi dhe promovimi i **Hartës së Shërbimeve Rinore në Bashkinë e Tiranës**, me të dhëna të detajuara për secilën njësi administrative.
- Organizimi i **2 takimeve konsultuese** me Bashkinë për përmirësimin dhe integrimin e të dhënave në sistemet ekzistuese.
- Kryerja e **5 sesioneve informuese me të rinjtë** në shkolla të ndryshme për të rritur njohuritë mbi të drejtat dhe mundësitë për pjesëmarrje.
- Rritja e ndërgjegjësimit institucional dhe publik për rëndësinë e të dhënave të hapura dhe pjesëmarrjes së të rinjve në vendimmarrje.
- Përdorimi i U-Report si një platformë komunikimi midis të rinjve dhe institucioneve.

Qëndrueshmëria:

Produkti kryesor i projektit – Harta e Shërbimit – është konceptuar si një mjet i qëndrueshëm që do të mbetet në dispozicion të Bashkisë dhe komunitetit edhe pas përfundimit të projektit. Mund të përditësohet periodikisht dhe të shërbejë si bazë për planifikimin e mëtejshëm të të rinjve dhe investimet në shërbime.

Shërbimi qytetar W.E. i fuqizuar mirë

Gjatë vitit 2022, Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve zbatoi projektin "Qëndroni pranë jush", si pjesë e programit të shërbimit qytetar W.E. – We Empower, me mbështetjen e operatorëve vullnetarë kombëtarë dhe ndërkombëtarë. Qëllimi i projektit ishte forcimi i rrjeteve sociale dhe bashkëpunimit midis aktorëve lokalë për të nxitur përfshirjen sociale dhe zhvillimin e fëmijëve dhe të rinjve, veçanërisht atyre që përballen me vështirësi të rëndësishme ekonomike, sociale ose kulturore. Duke ndjekur parimet e barazisë, përfshirjes dhe pjesëmarrjes aktive, projekti kontribuoi drejtpërdrejt në arritjen e Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm, përmes ndërhyrjeve që synojnë reduktimin e pabarazive dhe krijimin e një shoqërie më të drejtë dhe jo të dhunshme.

Operatorët vullnetarë luajtën një rol të rëndësishëm në organizimin e aktiviteteve komunitare, edukative dhe ndërkulturore. Ata kontribuan në krijimin e lidhjeve të reja midis organizatave të shoqërisë civile, institucioneve publike dhe nismave rinore, duke organizuar ngjarje gjithëpërfshirëse si muzikë, sportive dhe aktivitete kulturore në zonat urbane dhe periferike të Tiranës. Në të njëjtën kohë, operatorët përditësuan platformën online të projektit me përmbajtje informuese të përshtatura për fëmijët dhe të rinjtë, duke e bërë atë një mjet komunikimi dhe ndërveprimi të hapur.

Në fushën e arsimit dhe zhvillimit profesional, operatorët ndihmuan në hartimin dhe zbatimin e kurseve të trajnimit për të rinjtë, me fokus në ndërtimin e aftësive për hartimin e projekteve sociale dhe evropiane. Ata bashkëpunuan në përgatitjen e materialeve didaktike, përzgjedhjen e pjesëmarrësve dhe organizimin e trajnimeve, duke siguruar pjesëmarrje të barabartë gjinore dhe përfshirje të të rinjve nga grupet e marginalizuara. Këto trajnime jo vetëm që rritën kompetencat individuale të pjesëmarrësve, por gjithashtu nxitën angazhimin aktiv të të rinjve në komunitet përmes ideve dhe projekteve konkrete me ndikim social.

Për sa i përket ndërgjegjësimit dhe mbrojtjes së fëmijëve, projekti zbatoi fushata ndërgjegjësimi në shkolla dhe hapësira komunitare, me materiale informuese të krijuara nga vetë të rinjtë. Operatorët ndihmuan në organizimin e sesioneve mbi edukimin mbi të drejtat e fëmijëve dhe mbrojtjen nga dhuna dhe diskriminimi, duke përfshirë në mënyrë aktive partnerët lokalë dhe përfaqësuesit e shoqërisë civile. Një nga rezultatet e rëndësishme ishte organizimi i thirrjes për ide-projekte nga të rinjtë, për të inkurajuar pjesëmarrjen dhe kreativitetin e tyre në adresimin e sfidave sociale. Operatorët ndihmuan në vlerësimin e propozimeve dhe siguruan që përzgjedhja të bazohej në kritere objektive dhe parime gjithëpërfshirëse.

Gjatë vitit 2022, projekti solli rezultate të prekshme në ndërtimin e një kulture të re bashkëpunimi dhe solidariteti në komunitet. Roli i operatorëve vullnetarë ka qenë thelbësor jo vetëm për zbatimin e aktiviteteve, por edhe për nxitjen e një qasjeje gjithëpërfshirëse dhe të ndjeshme ndaj nevojave të fëmijëve dhe të rinjve. Falë angazhimit dhe bashkëpunimit të ngushtë me aktorët lokalë, projekti "Qëndro pranë jush" kontribuoi në krijimin e një mjedisi më mbështetës, më të sigurt dhe më gjithëpërfshirës për të rinjtë në Shqipëri, duke ofruar një model që mund të shërbejë si një praktikë e mirë për komunitetet e tjera.

Dy të premtë në muaj janë RINI

Gjatë vitit 2023, Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve u angazhua për zbatimin e projektit "Dy të premtë në muaj janë të rinjtë", me fokus fuqizimin e pjesëmarrjes së të rinjve dhe krijimin e hapësirave gjithëpërfshirëse për angazhimin aktiv të të rinjve në jetën e komunitetit. Ky projekt synonte të siguronte një platformë të qëndrueshme ku të rinjtë mund të shprehin zërin e tyre, të zhvillojnë aftësi personale dhe sociale dhe të kontribuojnë në ndërtimin e një komuniteti më të barabartë dhe më të hapur. Aktivitetet zhvilloheshin rregullisht gjatë gjithë vitit, dy herë në muaj, dhe përfshinin trajnime edukative, aktivitete ndërgjegjësuese, iniciativa argëtuese dhe ndërhyrje me ndikim social.

Të rinjtë që morën pjesë nuk ishin vetëm përfitues, por edhe bashkëorganizatorë të këtyre aktiviteteve, duke forcuar ndjenjën e përgjegjësisë, solidaritetit dhe përfshirjes. Përmes sesioneve të formimit, të rinjtë patën mundësinë të diskutojnë tema që i prekin drejtpërdrejt si: të drejtat e të rinjve, përjashtimi social, arsimi joformal, barazia gjinore dhe çështjet mjedisore. U mbajtën gjithashtu aktivitete sportive dhe artistike, të cilat shërbenin si mjet për ndërveprim pozitiv dhe shprehje krijuese. Klubi Rinor i Observatorit ishte zemra organizative e projektit, ku të rinjtë kontribuan me ide, organizuan iniciativa ndërgjegjësuese dhe ndihmuan në promovimin e aktiviteteve në rrjetet sociale. Disa nga aktivitetet u shoqëruan me fushata informuese dhe postime online për të zgjeruar ndikimin dhe për të përfshirë të rinj të tjerë që nuk janë drejtpërdrejt pjesë e Klubit.

Angazhimi i qëndrueshëm i të rinjve dhe mbështetja e vazhdueshme nga stafi i Observatorit kanë bërë të mundur ndërtimin e një rrjeti rinor aktiv dhe funksional që kontribuon vërtet në komunitet. Projekti ka forcuar bashkëpunimin me institucionet lokale dhe organizatat e tjera rinore, duke sjellë një model të mirë të përfshirjes së të rinjve në mënyrë të vazhdueshme dhe të strukturuar. Si përfundim, "Dy të premtë në muaj është rinia" rezultoi të jetë një hapësirë jetike për aktivizimin e të rinjve, pjesëmarrjen qytetare dhe ndërtimin e një kulture gjithëpërfshirëse përmes dialogut, veprimit dhe bashkëpunimit.

Wonder - Destinacion miqësor për fëmijët

Gjatë vitit 2022, Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve, si partner zbatues në Shqipëri, kontribuoi në zbatimin e projektit ndërkufitar **WONDER – Destinacion Miqësor për Fëmijët**, në kuadër të Programit Interreg ADRIION. Projekti synon të adresojë një sfidë të përbashkët për vendet e rajonit Adriatiko-Jonian: mungesën e një qasjeje të koordinuar dhe gjithëpërfshirëse për zhvillimin e destinacioneve urbane që respektojnë, përfshijnë dhe fuqizojnë fëmijët si banorë dhe vizitorë aktivë.

Në qendër të projektit është ndërtimi i qyteteve dhe hapësirave publike që janë miqësore për fëmijët, duke kontribuar në rritjen e **atraktivitetit, gjithëpërfshirjes dhe konkurrencës së ofertës turistike** përmes zhvillimit të politikave të reja, pjesëmarrjes së komunitetit dhe ndërtimit të një identiteti të përbashkët transnacional. WONDER kombinon strategjikisht një **qasje nga lart-poshtë** (vendimmarrja institucionale) me një **qasje nga poshtë-lart** (pjesëmarrja aktive e fëmijëve, familjeve, OJQ-ve dhe sektorit privat), duke garantuar krijimin e politikave të integruara që pasqyrojnë nevojat reale të fëmijëve.

Gjatë vitit 2022, u prodhuan një numër rezultatesh konkrete që ndihmuan në përmbushjen e objektivave të projektit. Observatori kontribuoi në hartimin e **Planit të Veprimit WONDER**, një plan veprimi që udhëzon qytetet për hapat konkretë që duhet të ndërmarrin për t'u bërë "**Destinacione miqësore për fëmijët**". Ky plan përfshin masa që lidhen me projektimin e hapësirave publike, përmirësimin e shërbimeve lokale, fuqizimin e pjesëmarrjes së fëmijëve në vendimmarrje dhe promovimin e ofertave të dedikuara turistike për fëmijët dhe familjet.

Një komponent tjetër i rëndësishëm i projektit gjatë vitit 2022 ishte krijimi dhe zgjerimi i **Rrjetit Transnacional të Destinacioneve Miqësore për Fëmijët**, ku aktorë nga vende të ndryshme të rajonit – duke përfshirë autoritetet publike, shoqërinë civile, shkollat, strukturat kulturore dhe ndërmarrjet turistike – bashkëpunuan për të promovuar një **Evropian** të përbashkëtmarkë që garanton standarde për mikpritjen dhe përfshirjen e fëmijëve. Kjo qasje mundëson shkëmbimin e praktikave të mira dhe harmonizimin e standardeve për zhvillimin e turizmit të ndjeshëm ndaj nevojave të fëmijëve.

Në Shqipëri, aktivitetet e zbatuara gjatë vitit 2022 përfshijnë **konsultime me fëmijë dhe të rinj** në qytete të zgjedhura, sesione ndërgjegjësimi me komunitetin lokal, si dhe **ngjarje publike që promovojnë pjesëmarrjen kulturore dhe kreative të fëmijëve** në jetën urbane. Aktivitetet pilot ndihmuan në testimin e qasjeve të reja dhe sollën një diskutim të ri se si qytetet tona mund të jenë më të sigurta, më të aksesueshme dhe më argëtuese për fëmijët.

Qasja transnacionale e projektit është jetike, pasi mundëson krijimin e një **kornize të përbashkët për veprim** në të gjithë rajonin Adriatik-Jonian, duke u ofruar qyteteve mundësinë për të mësuar nga njëri-tjetri dhe për të koordinuar përpjekjet në fushën e turizmit dhe zhvillimit urban. Ai siguron një **standard të përbashkët për cilësinë e përvojës së fëmijëve**, si dhe rrit ndërgjegjësimin e publikut për rëndësinë e pjesëmarrjes së fëmijëve në jetën qytetare.

Projekti WONDER gjatë vitit 2022 hodhi themelet për një ndryshim të qëndrueshëm dhe afatgjatë në mënyrën se si konceptohen dhe ofrohen turizmi dhe shërbimet publike për fëmijët. Ajo përfaqëson një praktikë inovative, e cila për herë të parë i vendos fëmijët **në qendër të planifikimit urban dhe turizmit**, duke e kthyer rajonin Adriatik-Jon në një shembull të mirë të zhvillimit të ndjeshëm ndaj fëmijërisë.

Adresimi i shkaqeve rrënjësore të diskriminimit ndaj grave në Shqipëri

Gjatë vitit 2022, në kuadër të angazhimeve të Shqipërisë drejt integritit në Bashkimin Europian, u zbatua një projekt i rëndësishëm në bashkitë e Prrenjas dhe Devollit, me qëllim adresimin e **shkaqeve rrënjësore të diskriminimit gjinor** dhe fuqizimin e grave dhe vajzave si në sferën private ashtu edhe në atë publike. Ndërsa legjisllacioni i barazisë gjinore është përmirësuar ndjeshëm në përputhje me standardet evropiane, zbatimi i tij ende pengohet nga **normat tradicionale patriarkale**, veçanërisht në zonat rurale, ku vajzat dhe gratë përballen me kufizime në arsim, punësim, pjesëmarrje publike dhe akses në hapësira të sigurta dhe gjithëpërfshirëse.

Projekti synonte të sfidonte **këto norma dhe vlera joformale**, të cilat i mbajnë gratë të izoluar në sferën private dhe i përjashtojnë ato nga vendimmarrja, duke përfshirë fusha të rëndësishme si menaxhimi i mbeturinave dhe ujit – sfera për të cilat ato kanë përgjegjësi të përditshme, por nuk kanë të drejtë ndikimi. Në qendër të ndërhyrjes ishte **angazhimi i të rinjve**, si agjentë të ndryshimit më të hapur ndaj përparimit dhe transformimit të normave kulturore.

Në vitin 2022, **15 të rinj u trajnuan si edukatorë** në Prrenjas dhe Devoll, të cilët më pas zhvilluan **punëtori me 185 bashkëmoshatarë**, për të rritur ndërgjegjësimin mbi shkaqet e pabarazisë gjinore, rëndësinë e përfshirjes së grave në jetën publike dhe nevojën për hapësira të sigurta dhe gjithëpërfshirëse për gratë dhe vajzat. **Pjesëmarrja e vajzave ka qenë thelbësore**, me të paktën 120 nga 200 të rinj që marrin pjesë aktive në proceset e ndërgjegjësimit dhe edukimit.

Ndërkohë, u përfshinë edhe 100 vendimmarrës lokalë dhe kombëtarë, të cilët u informuan për ndikimin negativ të normave patriarkale në barazinë gjinore dhe përfitimet që sjell përfshirja e grave në menaxhimin e mbetjeve, zhvillimin ekonomik lokal dhe mbrojtjen e mjedisit. Ata inkurajohen të integrojnë perspektivën gjinore në politikat lokale dhe të zbatojnë ligjet ekzistuese në mënyrë efektive.

Përveç kësaj, u angazhuan **35 gra nga komuniteti**, të cilat u ndërgjegjësuat për rëndësinë e pjesëmarrjes në vendimmarrje, përfitimet që sjell përfshirja e tyre në menaxhimin e mbeturinave dhe u prezantuan mundësitë ekonomike për të arritur **pavarësinë** financiare.

Projekti kontribuoi në arritjen e Objektivave të **Zhvillimit të Qëndrueshëm**, promovimin e barazisë gjinore (SDG 5.1), edukimin për zhvillim të qëndrueshëm dhe stilin e jetesës në harmoni me natyrën (SDG 12.8), si dhe qasje të sigurt dhe të barabartë në hapësira publike për gratë dhe fëmijët (SDG 11.7). Në një shoqëri ku patriarkalizmi vazhdon të jetë i pranishëm, kjo ndërhyrje u mbështet nga **partnerë lokalë me një rrjet të gjerë**, të cilët ndihmuan në krijimin e besimit dhe bashkëpunimit në komunitet.

Rezultatet e projektit për vitin 2022 treguan se, përmes edukimit të të rinjve, fuqizimit të grave dhe përfshirjes së vendimmarrësve, është e mundur të ndërtohet një rrugë konkrete drejt **barazisë gjinore dhe zhvillimit të qëndrueshëm** në nivel lokal.

Qytetarët dhe administrata publike për qeverisje të mirë lokale

Gjatë periudhës qershor 2021 deri në shkurt 2022, Observatori për të Drejtat e Fëmijëve dhe të Rinjve zbatoi projektin "Përmirësimi i llogaridhënies dhe transparencës në nivel të qeverisjes vendore përmes angazhimit qytetar" në komunat e Bulqizës dhe Dibrës, si pjesë e nismës rajonale WEBER (Projekti Mundësues i Ballkanit Perëndimor për Monitorimin e Shoqërisë Civile të Reformës në Administratën Publike). Ky projekt synonte forcimin e qeverisjes së mirë në nivel lokal duke rritur ndërveprimin midis institucioneve publike dhe qytetarëve, veçanërisht në zonat me vështirësi të theksuara socio-ekonomike dhe ku pjesëmarrja e qytetarëve në vendimmarrje është shpesh e kufizuar ose formale. Në këtë kontekst, synohej jo vetëm përmirësimi i aksesit në informacionin publik, por edhe krijimi i një klime të re besimi dhe bashkëpunimi që lejon qytetarët të jenë pjesë aktive e formulimit dhe monitorimit të politikave lokale.

Projekti u fokusua në rritjen e transparencës institucionale dhe fuqizimin e shoqërisë civile si një mekanizëm monitorimi dhe presion konstruktiv mbi administratën lokale. Përmes takimeve konsultative me qytetarët, përfaqësuesit e komunave dhe aktorët e tjerë lokalë, u identifikuan sfidat kryesore që pengojnë qasjen e publikut në vendimmarrje, si mungesa e informacionit të strukturuar, mungesa e mekanizmave të rregullt për konsultime publike dhe përdorimi minimal i platformave të pjesëmarrjes elektronike. Observatori gjithashtu kreu vlerësime të pavarura mbi gjendjen e transparencës në të dyja komunat, përmes analizës së faqeve zyrtare të internetit, buxheteve të publikuara, dokumenteve strategjike dhe procedurave të ndjekura për përfshirjen e komunitetit.

Një aspekt thelbësor i projektit ishte fuqizimi i të rinjve, grave dhe grupeve të marginalizuara, duke i përfshirë ato në proceset e drejtpërdrejta të debatit dhe vendimmarrjes. Kjo u arrit përmes sesioneve të trajnimit dhe aktiviteteve ndërjegjësuëse, ku pjesëmarrësit u njohën me të drejtat e tyre kushtetuese, mënyrat e kërkimit të llogaridhënies, si dhe rolin që mund të luajnë në nivel komuniteti për të ndikuar në përmirësimin e shërbimeve publike. Përmes një qasjeje të ndjeshme ndaj kontekstit lokal dhe në bashkëpunim të ngushtë me strukturat lokale, Observatori arriti të ndërtojë ura bashkëpunimi që në disa raste ishin të dobëta ose inekzistente më parë.

Në fund të projektit u përgatitën rekomandime të detajuara për secilën komunë, me qëllim rritjen e transparencës, përmirësimin e aksesit të qytetarëve në informacion, forcimin e platformave të konsultimit publik dhe institucionalizimin e praktikave të llogaridhënies. Projekti dëshmoi se përmes një ndërhyrjeje të strukturuar, bazuar në analizë, pjesëmarrje dhe dialog të qëndrueshëm, është e mundur të ndikohet vërtet në mënyrën se si funksionon administrata lokale dhe të rritet ndjeshëm cilësia e demokracisë lokale. Për Observatorin, kjo nismë shënoi një moment historik të rëndësishëm në angazhimin e tij për të forcuar bashkëpunimin ndërmjet qytetarëve dhe institucioneve në nivel lokal, duke ofruar një model të përsëritshëm në komunat e tjera të vendit.